

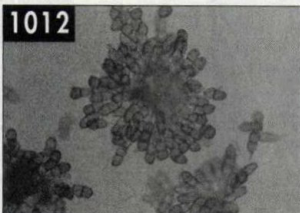
1000
Kürti Sándor informatikus szerint válsághelyzet alakult ki: miközben a csúcsszámítógépek műveleti sebessége és a háttértárolók befogadóképessége néhány évenként megduplázódik, az átlag számítógépek megbízhatatlanok, sebezhetők.

1003
Az erdélyi fejedelemség először 1570-ben szerepelt önálló államként Ortelius világatlaszában. A százötven évig az Oszmán és a Habsburg Birodalom közötti érzékeny egyensúly segített megőrizni függetlenségét.

1008
A küklopszok földjén járunk homéroszi földrajzszorozatunk harmadik fejezetében. Szerzőnk megmutatja, hogy a Szicíliához közeli Levanzo sziget egyik barlangja volt a legenda egyszemű óriásának lakhelye.

1012
Az allergiaokozó parlagfű közel-lenséggé vált. Írtásában mindaddig sikerrel büszkélkedhetünk. Egy hazai kutatócsoport szerint egy rozsda-gomba kínál jó esélyeket a hatásos biológiai védekezésre.

SZERINTEM

... igaz az a mondás, hogy „akinek a kezében kalapács van, az mindenben szöveget lát”. Így van ezzel a tudományos újságíró

is nyáron, amikor tombol a szabadtéri és vizes sportok világversenyeinek a szezonja. Én a nagy mérkőzésekben, viadalokban, grand prix-ben is – a tudományt keresem. S találok is mind több helyütt! Nem is csak a technikai sportokban, ahol egy-egy versenyautó, kérekpár, hajó vagy csónak a modern technológia egy-egy kerekeken guruló vagy habokon sikló gyűjtőhelye, hanem a vízilabda világversenyek kapcsán figyelek fel arra, hogy mind több csapat kíséretében tűnnek fel a sportorvosok mellett a pszichológusok is. A modern sport – ezen a szinten – egyre kevésbé az izmok összemérése, sokkal inkább a szellem és a lélek csatázik. Vízilabdázó férfiakéntől mindenki „aranyos nyarat” várt az Európa- és a világbajnokságon. A fiúkat már előre istenítették. Ami történt, egy kicsi kultúrtörténeti-mentálitástörténeti adalékkal is szolgált a számomra. Nekünk magyaroknak – úgy látszik – „nem fekszik” ez a sztárkultuszosdi. Talán nem ezen nőttünk fel, nem része a kultúránknak. Vannak kontinensek, országok, bajnokságok, ahol az állandó reflektorfény, az éjjelnappali autogramözön, a lépten-nyomon kitörő végzetlen rajongás alapállapot, az élet természetes díszlete. Nálunk azonban nem honosodott meg. A lényegről vonja el a figyelmet. Míg amott ez a lelki ráhangolódás mindennapos kiinduló helyzete, s mint ilyen, a felszínen marad, s a teljesítményt nem befolyásolja, nálunk a mélybe szivárog, a szívbe, az agyba, magára vonja a figyelmet, bénít. Hát ezt éreztem én vízilabdázóinkon, akik, míg szeretni valón, egységes csapatként játszottak az olimpián, addig nyertek. Mióta az utcai plakátokról is visszaköszönnek maguknak – kiélezett helyzetekben bukácsolnak.

Lehet, hogy a világversenyekre némi történelmi előkészítővel kellene kezdeni az edzőtáborokat? Amelyen kiderül: mi így szoktunk taktikázni, így szoktunk haditervet forralni, s ilyen vérmérséklettel versenyezni, majd ünnepelni? Talán finoman sugallani a versenyzőknek és nekünk drukkereknél egyaránt: ne akarjatok másképpen készülni lélekben, mert nem biztos, hogy a kulturális-mentális környezetből adódóan sikerül? Lehet, hogy ettől (is) lehet nemzeti egy válogatot?

GÓZON ÁKOS

M a e c e n a s

AZ ÉLET ÉS TUDOMÁNY 2001-BEN
A JÓZSEF ATTILA ALAPÍTVÁNY,
A KÖRNYEZETVÉDELMI MINISZTERIUM,
AZ OKTATÁSI MINISZTERIUM,
A NEMZETI KULTURÁLIS ALAP,
AZ ORSZÁGOS MŰSZAKI FEJLESZTÉSI BIZOTTSÁG,
AZ ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS KUTATÁSI ALAP TÁMOGATÁSÁVAL,
ILLETŐLEG OLVASÓINK ADÓFORINTJAIBÓL JELENIK MEG.

- 995** Első kézből
❖ A FÖLDRE LOPJA A NAP TŰZÉT
❖ GYŰRŰS CSILLAGOK
- 998** Csökkenthető, de meg nem szüntethető
A SZOBÁLEVEGŐ ÁRTALMAI
Dr. P. T.
- 1000** Beszélgetés dr. Kürti Sándor informatikussal
AZ INFORMATIKA GÖDÖRBE VANI!
Kerner István
- 1003** Elkülönülő összetartozás
ERDÉLYORSZÁG EURÓPÁBAN
Oborni Teréz
- 1007** KÖNYVTERMÉS
- 1008** Homéroszi földrajz 3.
A KÜKLOPSZOK MEZEJÉN
Vass Tibor
- 1012** Segít a rozsda-gomba?
A PARLAGFŰ REJTÉLYES BETEGSÉGE
Kiss Levente, Vajna László, Bohár Gyula
- 1015** PF. 47.
- 1016** Nyári rejtvenyjáték 11.
ORSZÁG-KÉP
- 1017** Látogatóban
A REKONSTRUÁLT FIKCIÓ – AZ UTOLSÓ FUTURISTA
K. M.
- 1018** REJTÉVÉNYEK
- 1019** A tudomány világa
❖ SZÍVBARÁT MAGVAK
❖ KÖTEKNŐC
❖ TÁNCOSLÁBÚ NANOROBOT
❖ KELLEMETLEN BETOLAKODÓ
❖ LINCOLN MÉRGET SZEDETT
❖ A SÖR(HAB) ANATÓMIÁJA
- 1022** A hátlaapon
A HUBBLE CSÚCSFELVÉTELE A MARSRÓL
Gajzágó Éva
FIGYELMÉBE AJÁNLJUK!
- 1023** Lélektani lelemények
VESZÉLYMODELLEZÉS
Mannhardt András

A címlapon:
Bojtár Ottó montázs
Az informatika gödörben van!
című cikkünkhöz

A KÜKLOPSZOK MEZEJÉN

1

*Sorozatunk előző részében a „lótuszevők földjén”, pontosabban a már
onnan menekülő Odüsszeusztól válhattunk el. A hős, persze, nem is sejtette,
hogy egészen Afrika partjáig, a tunéziai Djerba szigetéig sodródott...*

3.
rész

Odüsszeusz bolyongásai elején – a nagy vihart túlélve – csak azt tudhatta, hogy Ithakától délre sodródott, de mivel a nyugati irányú sodródás mértékét semmilyen módon nem határozhatta meg, északnak kellett hát indulnia, hogy ott valahol majd elérje a szárazföldet, s aztán a part mentén kelet felé hajózva hazajusson. A partokat elérve egy vadkecskék lakta csalitos szigethez jutottak, mégpedig elég különös módon:

„Hát odaért a hajónk, valami isten vezette tán
át a sötét éjen, hisz nem láthattuk a földet:
mert a hajót mély köd burkolta körül...”

(9.112–114.)

Majd néhány sorral később ezt olvashatjuk:

„– észre se vettük a part felé hömpölygő sok igen nagy
hullámot – míg bárkáink nem ütdöttek a partnak.”

Vadkecskék szigete

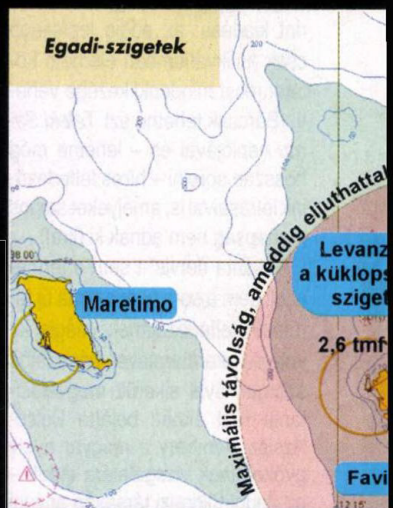
Magát a „csalitos szigetet” – a második helyszínt – Homérosz a következő módon jellemezte:

„Elterül egy csalitos sziget ott, éppen szemben a
küklöpsz-
föld kikötőjével, nem távol s nem közelében;
erdős, vadkecskék lakják azt sűrű sereggel;
mert hiszen emberi járkálás soha nem riogatja
és sosem űzi vadász őket, ki a rengeteg erdőn
tűri a fáradtságot, a hegy tetejét kikutatva.
...ott a fehérhabú víz partjára simulnak a rétek,
nedvesek és lágyak, sose fogyna ki onnan a szőlő.
Ván sima föld, szántásra való...”

(9.116–121.)

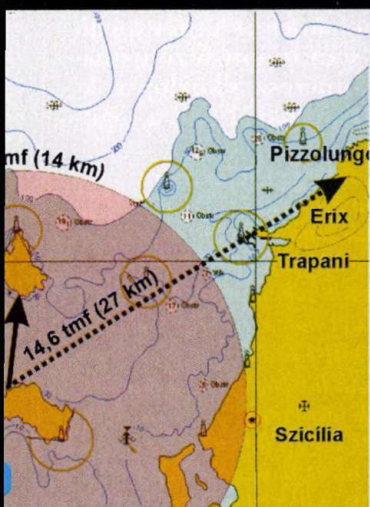
1. Favignana távolról
2. A Lido Burrone, a partraszállás helye Favignanán
3. Levanzo Favignanáról nézve
4. A Cale Grande, mint hibás helyszín

2

3

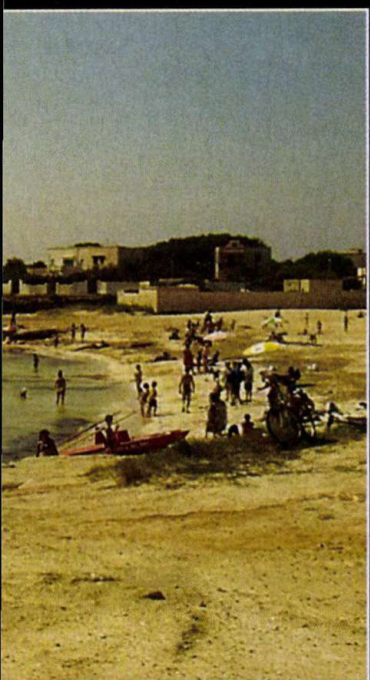
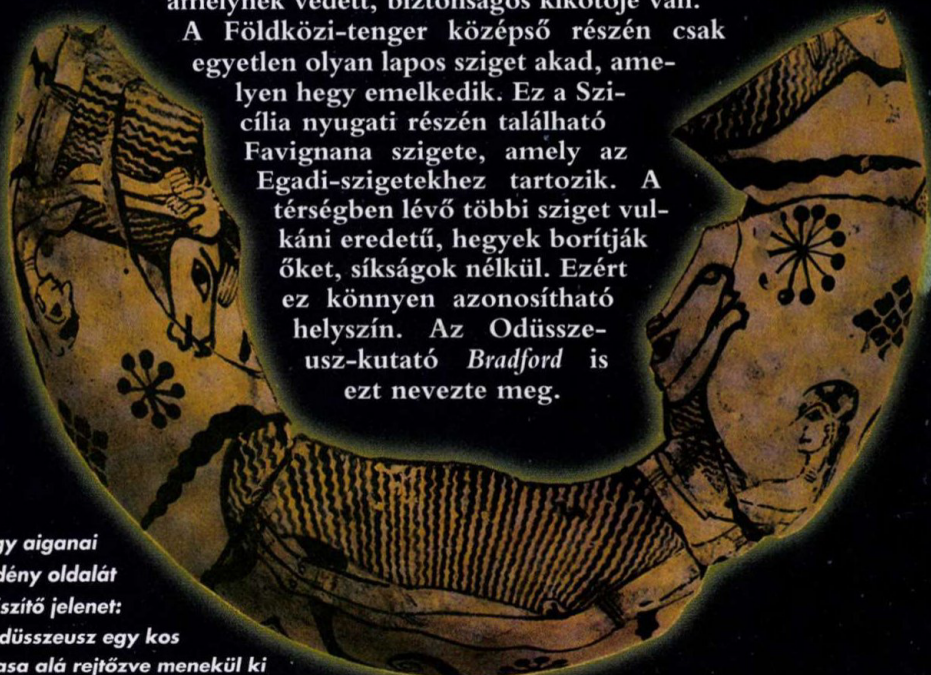

4

A sorokat elemezve a következő – számunkra hasznos – információt kapjuk Homérosztól, azaz Odüsszeusztól: egy szigetcsoporthoz érkezhettek, amire a „Küklopsz népe mezejére ért a hajónk” kifejezés utal; „nem távol és nem közel” fekszik a küklopszok szigetétől; a helyszín lapos, sima és termékeny földű lakatlan sziget, amelyen hegy emelkedik, s amelynek védett, biztonságos kikötője van.

A Földközi-tenger középső részén csak egyetlen olyan lapos sziget akad, amelyen hegy emelkedik. Ez a Sziília nyugati részén található Favignana szigete, amely az Egadi-szigetekhez tartozik. A térségben lévő többi sziget vulkáni eredetű, hegyek borítják őket, síkságok nélkül. Ezért ez könnyen azonosítható helyszín. Az Odüsszeusz-kutató Bradford is ezt nevezte meg.

Egy aiganai edény oldalát díszítő jelenet: Odüsszeusz egy kos hasa alá rejtőzve menekül ki a küklopsz barlangjából

Delphoi szentélyéből
származó archaikus kori
bronztárgy

Talán nem véletlen, hogy az ókorban az Egadi-szigetcsoporthoz neve görögül Aigatesz (latinul Aegates), Favignana neve pedig Aigusza (Aegusa) volt, ami kecskét jelent. Valószínűleg Homérosz is erre utalt: „erdős, vadkecskék lakják azt sűrű sereggel”.

Bradford a partraszállás helyéül a Cale Grandét valószínűsítette. Szerintem az a hely nem alkalmas az Odüsszeia eseményeire, hősünk ugyanis dél felől és ködben érkezett, a flottát – emberi közreműködés nélkül – a szél és a hullámok tették partra. A Cale Grande bejárata nyugat-délnyugat felé nyílik, sziklás partjai alkalmatlanok 12 hajó kikötéséhez.

Abba az öbölbe érkezve a flotta elpusztult volna a sziklákon, s 3000 évvel ezelőtt sem lehetett homokos partja, mivel a tengerfenék hirtelen mélyül.

Az expedíció során én a Favignana-sziget déli részén lévő Lido Burrone-öblöt találtam legalkalmasabbnak egy csoportos partraszállás céljára. Ez dél felől nyitott, partja most is homokos, védve van a hullámtól, s elég széles ahhoz, hogy alkalmas legyen 12 hajó kikötéséhez. Az öbölben a tengerfenék – a part felé haladva – nagyon enyhén emelkedik, a parttól 600 méterre már csak 7 méteres vízmélységet találtunk. Ez annak bizonyítéka, hogy ott a part régóta homokos.

Napjainkban Favignana az Egadi-szigetek legfontosabb tagja. Lakossága elsősorban halászatból él; egy jókora tonhalfeldolgozó-üzem is található rajta. Vadkecskével, persze, ma már nem találkozhatunk a szigeten...

A Polüphemosz barlangja

Az Odüsszeiának ez a harmadik helyszíne, egyszerűen az első olyan közülük, amelyet a mi expedíciónkat megelőzően senki sem tudott bizonyíthatóan a térképre helyezni. Homérosz a küklpszokorra vonatkozóan a következő sorokkal volt a segítségemre:

„s törvénytőlküli döllyfös Küklpsz-nép mezejére ért a hajónk, kik a nemmúló örök égi lakókban bízva, kezükkel nem szoktak soha szántani-vetni,... Megszentelt törvényük nincsen, gyűlésbe se járnak; laknak az égbenyúló ormok meredek tetejében, mélylő barlangban, s törvényt maga lát kiki sarja és felesége fölött, egymással mitse törődve ... Mert hisz a küklpszoknak nincs vörösarcú hajójuk, és ácsmesterek sem akadnak jóvezetőjű gályát elkészíteni, mellyel az ő ügyeikben más városba elérjenek, úgy, mint szoktak a népek jární a tengeren át egymáshoz a fürgé hajókkal, kik mívelhetnék e sziget mezejét virulóra”.

(9.106–127.)

A küklpszok szigetét Favignana közelében kell keresnünk:

„S átláttunk a közel küklpsz-földekre, a füstre, hangjukat és a juhok, kecskék hangját idehallva.”

(9.166–167.)

Másnap aztán Odüsszeusz áthajózott a küklpszok szigetére, amiről így számol be:

„...s hágván a hajóra, parancsot is adtam, társaim oldják el, föl szállva, a tatköteléket. Föl szálltak szaporán, evezők mellé telepedtek, Sorba leülve, az ősz tengert evezőkkel ütötték. És amikor azt a közelben fekvő földet elértük, Barlangot láttuk meg a szélén, víz közelében, Jó magasat; repkény borította...”

(9.176–182.)

E sorok szerint evezővel hajtva hajóztak át a közeli szigetre. Ez mindössze néhány, legfeljebb 4-5 órás út lehetett. Az előző sebességadatokhoz hasonlóan óránként 1,5 mérfölddel számolva 5 óra alatt 7,5 mérföldet (körülbelül 14 kilométert) tehetek meg, vagyis a küklpszok szigetét ebben a körzetben kell keresnünk.

A küklpsz-barlang a tenger felől

Barlangrajzok

(A szerző felvétele)

Bradford, S. Butler és más kutatók szerint a küllöpszok földje a Trapani városka mögött található Eryx (Erice) hegy volt. Ennek északi lejtőjén található a Pizzolungói-barlang, amelyet a helyiek – a Butler által a köztudatban elültetett vélekedés alapján – Polüphémosz barlangjának neveznek. Az elméleti kutatások során és a hegyet is bejárva mindössze ezt az egyetlen barlangot találtuk. Szerintem ez hibás helyszín, mivel a Favignanától való távolsága 27 kilométer. Ilyen távolságra semmilyen zaj nem hallatszik el; Odüsszeuszék is legfőljebb valami erdőtűz füstjét láthatták volna meg.

Polüphémoszt éppen megvakítják (görög vázákép)

A Levanzo-sziget viszont elég közel van Favignanához: a hangok áthallatszanak és a közönséges tábornút füstje is látható. A két sziget között csupán néhány kilométernyi távolság, és enyhe északnyugati szélben (azon a helyen egyébként ez a jellemző széljárás), meghallhatták az említett hangokat.

Favignanáról szemlélve a Levanzo-szigetnek több barlangja is látható, és olyan közelinek tűnnek, hogy magam is kedvet kaptam volna felderíteni azokat. Levanzo szigetén a kutatások során találtunk egy olyan barlangot, amelyet több tízezer éve használhattak az ősember. Ennek neve Grotta Del Genoveve, s a falán számtalan barlangrajz van. E barlang egy nem túlságosan mély öböl partfalában, 40-50 méter magasságban nyílik. A bejárat egy előtérrel kezdődik, amelyet ma is elkerítenek a birkák és a kecskék számára. Ez 8 méter széles és 10 méter mély. Onnan több oldaljárat is nyílik, s közülük az egyik egy 80 centiméteres nyíláson át bevezet magába a 35 méter mély és erősen emelkedő barlangba. Ha filmet rendeznék, ilyen helyszínt kerestem volna.

Számomra talány, hogy a Levanzo-sziget miért került el a régebbi kutatók figyelmét. Könyvében érdekes módon Bradford is megemlítette Levanzót és a barlangot, mégis más – téves – következtetésre jutott.

VASS TIBOR

(Következik: Láthatták-e az otthoni földet?)

Könyvtermés

(Folytatás az 1007. oldalról)

nem azért, mert túlságosan jó volt a kerekesek baleseti statisztikája. A változást valószínűleg „alulról jövő kezdeményezés” kényszerítette ki: sokan akarnak kerékpározni (teszik is), kerékpárút pedig nincs (elég). A táblákat leszerelni (vagy az ellopottakat nem pótolni) pedig olcsóbb, mint külön aszfaltcsíkot építeni a két keréken közlekedőknek. Azért ne legyünk igazságtalanok: épülgetnek kerékpárutak, főleg ott, ahol az önkormányzat ezzel hathatós intézkedést tehet a népesség fogyása ellen...

De az építés üteme éppen elég lassú ahhoz, hogy az ember irigykedve vegye kézbe a kerékpáros útkönyvek kiadására szakosodott Frigoria Kiadó három új kötetét (Duna menti kerékpárút Németországban, Duna menti kerékpárút Ausztriában, Kerékpártúrák az Őrségben és az Alpoknál).

Az első könyv a Dunát forrásvidekétől Passauiig kísérő kerékpárutat mutatja be. A bevezető azt írja: „Az útvonal Donau-eschingenből indul, s az osztrák határig vezet. Teljes hossza kitérők nélkül kb. 620 km, s jól meghatározott, végig táblával jelölt útvonalon halad.” A gyakorló kerekeseknek nyomban eszébe jut a Szigetköz, ahol a helybeliek nem egyszer igazítják útba a mellékutakon reménytelenül eltévedt kerekeseket. Vagy a Duna-nyarban a folyó bal partján most épült (épülő?) kerékpárút, amely Nagymaroson, a duzzasztóépítők lakótelepén vezetne keresztül, de amikor arra jártam – minden előzetes értesítés nélkül – a lezárt kerítésnél ért véget. Vagy kicsit lejjebb, a Nógrádverőce és Vác között „elkészült” szép vonalvezetésű kerékpárút, amely egy régi támfal mellett életveszélyesen elkeskenyedik. Jelzés pedig...

Sajnos a németországi szakasz térképeit eddig nem volt módomban személyesen ellenőrizni, csupán a vízről láttam azokat a vidám és népes csapatokat (életkor 4-től 80

évig), amelyek a festői táj gondosan kiépített kerékpárútjain tekernek. A könyv térképei és a túraírások azonban meggyőzően pontosnak látszanak, az információk szűkszavúak, lényegre törők, pont olyanok, amilyenre az itt-ott megpihenő kerekeseknek szüksége van.

A német Duna-szakasz leírása Passaunál fejeződik be, és ugyanott (tehát Németországban) kezdődik a Duna menti kerékpárút Ausztriában. Ez már a harmadik kiadás, követi az óhatatlanul bekövetkező változásokat. Kár, hogy aki a forrásvidektől indulva megszokta a németországi térképet, arról erre térve más léptékű, más jelzésrendszerű térképen találja magát. De sebjaj, aki ezt nehezen viseli, annak azt ajánljuk, Hainburg előtt forduljon délnek, a Sopronba vezető leágazáson mindössze 90 kilométert kell kerekéznie (erről is van kiegészítő térkép), hogy elérje a Kerékpártúrák az Őrségben és az Alpoknál térképlapjait, amelyek korábbról már ismert jelekkel (igaz, más léptékkel) találkozik. Ez utóbbi kötet ajánlott útvonalain szemléletesen mutatkozik meg a különbség az „odaáti” és az „ittthoni” kerékpárutak között. Bizony, itt-hon jókora szakaszokat kell megtennünk „vegyes” használatú utakon. De erről legkevésbé a térkép készítői tehetnek.

BARABÁS ZOLTÁN

Szerkesztőségünkben kapható könyvek:

- Andrassy Péter – Csapody István – Hortobágyi T. Cirill: *Kitaibel Pál és a Kitaibel Pál középiskolai biológiai tanulmányi verseny* (200 Ft)
- Csóka György: *Gubacsok* (1250 Ft)
- Csóka György: *Xilofág rovarok* (1900 Ft)
- Főzy István: *Nopcsa báró és a Kárpát-medence dinoszauruszai* (2900 Ft)
- Keszthelyi Sándor: *Magyarország napórái* (500 Ft)
- Kunkovics László: *Ősépítmények* (2500 Ft)
- Meteor csillagászati évkönyv 2001 (1344 Ft)
- Póczy Klára–Szelényi Károly: *Magyarok Rómában* (3800 Ft)